

44

oris

ČASOPIS ZA ARHITEKTURU I KULTURU MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND CULTURE IX-44-07 CIJENA 78 kn PRICE 78 kn

POSLOVNA GRAĐEVINA “LUMENART”
OFFICE BUILDING “LUMENART”
pula, hrvatska croatia
2006.

tekst written by **PETRA ČEFERIN**
fotografija photo by **DAMIR FABIJANIĆ**

andrija rusan

“MOŽE SE NAPRAVITI”: KUĆA SVJETLOSTI LUMENART

“IT CAN BE DONE”: LUMENART HOUSE OF LIGHT

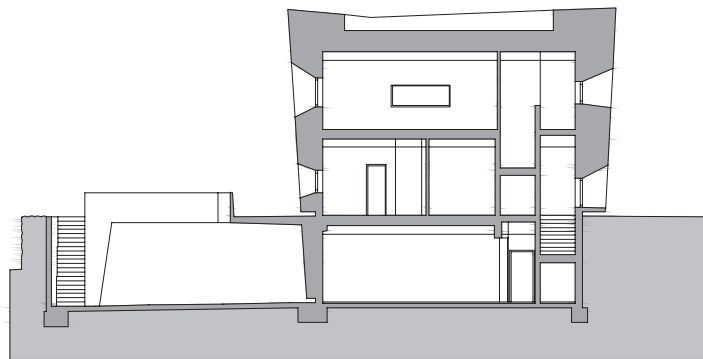
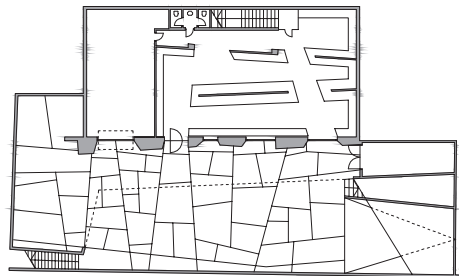
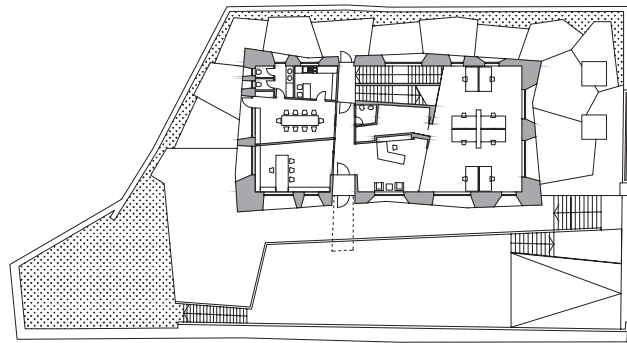
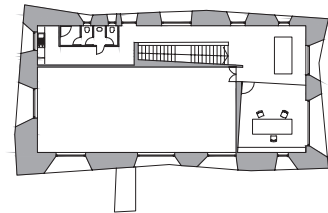
Kasnog ljeta putovala sam u Pulu da razgledam upravo završenu poslovnu zgradu tvrtke za rasvjetu “Lumenart”. Vlasnik tvrtke, dizajner Dean Skira, objasnio mi je telefonski kako ću naći zgradu i odmah mi je nagovijestio da ću biti iznenađena te da ga zanima kako će mi se dopasti. Da će me zgrada iznenaditi, nije slutilo na dobro jer me divlji dizajnerski ekscesi rijetko mogu uvjeriti, dok me suzdržana arhitektonska rješenja uvijek iznova oduševljavaju. Dok sam krivudala uskom cestom, s

The purpose of my visit to Pula in late summer was to see the recently finished office building of the Lumenart lighting company. The company’s owner, designer Dean Skira, curious to know what I would think of the building, instructed me over the phone how to find it and announced that a surprise was waiting for me. I wasn’t thrilled to hear about the surprise since I rarely find wild designer excesses convincing, while restrained architectural solutions thrill me always and again. I made my way along a narrow, winding road, between

► **tlocrt 1. kata** /
first floor plan
tlocrt prizemlja /
ground floor plan
tlocrt nivoa -1 /
floor plan -1
poprečni presjek
/ cross section

lijeva i s desna redale su se višekatnice pastelnih boja, s masivnim bijelim balustradama koje su jasno pokazivale da tu baš nisu posve dobro shvaćene ideje pionira postmodernizma. Nakon posljednjeg lijevog zavoja – uau! – našla sam se ispred zaista neobične bijele zgrade kakvu bih očekivala u *El Croquisu* ili u nekoj od 2G publikacija, ali sasvim sigurno ne između kvazihistorijskih vila na periferiji Pule. Odahnula sam – neću morati objašnjavati s kojeg aspekta mi zgrada izgleda “naročito zanimljivom”.

Osnovu joj čini posve uobičajena konstrukcija od opeke i betona, karakteristična za *low-tech* industrijske hale. Taj jednostavni kubus je, međutim, dvostruko odjeven, izvana i iznutra, tako da iz nečeg što bi svaki spretni graditelj znao sam izgraditi dobivamo posve suvremenu, izrazito postmodernu arhitekturu (s kojom bi se zacijelo slagali i pioniri postmodernizma). Vanjski izgled zgrade ne odražava ni konstrukcijsku logiku ni prostorni koncept unutrašnjosti, forma ne slijedi funkciju, u ovom projektu više sasvim sigurno ne proizlazi iz *manje* – ograničim li se tek na tri istine modernizma. Jednostavni cigleni kubus je zaista tek obični potporanj za unutarnju i vanjsku preobuku zgrade, a obje su tretirane kao samostalni, međusobno neovisni elementi. Na taj su način i projektirane: autor vanjske arhitekture zgrade obloge od ploča iz prešanog stakla je arhitekt Andrija Rusan, a autor arhitekture unutrašnjosti, odjevene u epoksi podne premaze i ploče od gips-kartona je dizajner Dean Skira. Svaki od njih je više nego logiku programa ili konstrukcije slijedio neke svoje zamisli, lik zgrade koji je prepoznao kao upravo onaj pravi. Obojici je zajednička neka specifična estetska senzibilnost koja se pokazuje u sličnim oblikovnim zahvatima izvan i unutar zgrade, a to je, dakako, uopće i razlog njihovog zajedničkog rada.

Ideja izgleda zgrade je vjerojatno nastala na trajektu usred Jadrana, na putu sa Hvara u Split. Skira je objašnjavao kako razmišlja o svojoj novoj poslovnoj zgradi, Rusan ga je slušao i usput, tek tako za sebe, skicirao. Vjerojatno je u jednom trenutku nastala skica koju je Skira odmah prepoznao kao pravi lik zgrade. Kao što mi je sam rekao, vjerojatno je odmah znao da je to prava stvar. Da se nešto tako smjelo na takvoj lokaciji još nikada nije izgradilo, nije se ni jednome od njih činilo problematičnim. Rusan je zamislio zgradu kao veliki kristal nepravilnog oblika koji je trebalo još samo preračunati u geometrijski sistem kako bi se mogao izgraditi. Ono što je u osnovi *low-tech* konstrukcija s novom je ovojnicom dobilo karakter *high-tech* arhitekture. Da nije bilo jasno kako je moguće tako prostorno kompleksnu konstrukciju izvesti relativno skromnim sredstvima i jednostavnom tehnologijom, kakva lokalno stoji na raspolaganju, njima se također nije činilo vrijedno spomena.

Prema prvom konceptu je zgrada trebala biti od corten čelika, a to bi značilo da bi bila u boji crvene zemlje, no u zadnjoj varijanti postala je sasvim bijela. Upravo tako intenzivno bijela je i osnovna boja interijera. Vjerojatno smo i ovaj put bliže stvarnim razlozima izbora boje ako odgovor ne tražimo u jednoj od modernističkih arhitektonskih istina, već naprosto u činjenici da je za arhitekta i dizajnera bijela bila upravo prava boja, ona koja će imati upravo prave efekte.

Jedan od pozitivnih učinaka bijelog u interijeru zacijelo je taj što djeluje kao dobra pozadina za rasvjetna tijela u izložbeno-prodajnom dijelu zgrade. Različite boje, oblici i materijali dolaze na bijeloj podlozi jasno do izražaja. Bijelo također dobro djeluje kod demonstracije svjetlosnih efekata na prvom katu zgrade, predviđenom za predavanja i predstavljanje rasvjete. Ovdje su bijeli zidovi korišteni kao veliko projekciono platno. Zbog laboratorijske bjeline imamo u ovoj zgradi osjećaj da smo ušli u prostor u kojem se netko znanstveno bavi predmetom svog istraživanja, u ovom slučaju rasvjetom. Bilo bi posve na mjestu kad bi zaposleni dizajneri i inženjeri nosili bijele kute i bijele rukavice. Zadaće bavljenja rasvjetom se ovdje zaista ozbiljno laćaju. U podrumu se nalazi izložbeni prostor za potrebe predstavljanja rasvjetnih tijela, u prizemlju je studio za projektiranje rasvjete, u gornjem katu nalazi se prostorija za predavanja i studiranje svjetlosnih učinaka. Zbog čiste bjeline interijer stvarno izgleda kao laboratorij u kojem se odvija kompleksni program njegovanja kulture rasvjete.

Pozitivni efekti bjeline se pokazuju i kada promatramo zgradu izvana, izdaleka. S obale izgleda kao veliki bijeli

multi-storey buildings of pastel colours, with massive white balustrades; clearly showing that the ideas of the pioneers of postmodernism have not been understood correctly in the area. After the last left bend – wow! – I was looking at a really uncommon white building, belonging more to El Croquis or a 2G publication, while certainly not between historicistic villas in the outskirts of Pula. That was a relief – I escaped having to explain from which aspect I found the building especially interesting. The building’s core is a common brick and concrete construction characteristic of low-tech industrial halls. The simple cube, however, is clothed on both sides, on the inside and the outside, and so something that any skilful constructor could construct has evolved into a totally contemporary, distinctly postmodern architecture (surely agreeable to the pioneers of postmodernism as well). The exterior of the building reflects neither the logic of construction nor the concept of the interior space – form does not follow function – and nor, most certainly, has this project been built on the “less is more” principle – if I restrain myself to merely three tenets of modernism. The simple brick cube represents indeed just a skeleton for the interior and exterior coverings, treated as autonomous elements and as consequence designed in that manner: the author of the pressed glass panelling of the exterior of the building is Andrija Rusan, while the epoxy floor coating and plaster cardboard plates of the interior architecture are the design of Dean Skira. Both of them followed, each in his own way, their own ideas, the image of the building they had recognized as the right one; more than the logic of the programme or construction. Both of them are gifted by a specific

kristal koji jasno iskače iz pastelno šarene izgrađene okoline, a istovremeno izgleda kao zgrada koju bismo očekivali negdje na južnom Mediteranu i kao orijaško svjetlo (izrađeno iz polutransparentne bijele tkanine) kakvo je mogao projektirati neki nordijski dizajner. To dvostruko mjerilo (kao i dvostrukost asocijacija) predstavlja zacijelo jedan od razloga zbog kojih ova zgrada djeluje neobično. Jer iskače iz okoliša – danju zbog svog oblika i sasvim bijele površine koja blista u sunčanom svjetlu, a noću jer su na nju projicirana raznobojna svjetla – odista djeluje kao raspoznatljivi objekt u prostoru, kao *landmark*. [to je još nedavno bio tek jedan od dijelova Pule, postao je sada posve naročit predio.

Promatramo li okolne zgrade, bivšu kasarnu uz more, brojne gradske dijelove gdje se već godinama ništa nije promijenilo, postavlja se dakako pitanje kako je arhitektu Rusanu i dizajneru Skiri uspjelo provesti ovaj projekt. Većina se tako ambicioznog projekta uopće ne bi prihvatila – ta već bi se unaprijed svi složili oko toga da takvo nešto ovdje sigurno ne ide, da je Pula takvo mjesto u kojem ništa nije moguće učiniti, da je kod nas tehnologija slabo razvijena, da nema novaca, da se ljudima neće dopasti, da zakonodavstvo suviše ograničava, da se neće moći dobiti građevna dozvola. Jednako postojano kao što većina ponavlja tu svoju mantru nemogućnosti, Rusan i Skira su očito ustrajali na nekom drugom stajalištu, koje je karakteristično za obojicu i po kojem je vjerojatno naročito čuven postao i Bob Kennedy: “Kažete da se to ne može napraviti? Dakle, to ćemo napraviti”. Ili kako njih dvojica obično odgovaraju na duga objašnjavanja da je

aesthetic sensibility which can be traced in similar design interventions inside and outside the building, which certainly led to their collaboration.

The building’s image was probably conceived on a ferry in the middle of the Adriatic, on the way from the island of Hvar to Split. Skira was contemplating his new office building aloud, while Rusan listened and sketched a little, just for himself. When Skira saw the sketched image, he immediately recognized it as the right one. The fact that no one had ever built anything so audacious before in that area, didn’t disturb them. Rusan pictured the building as a large crystal of irregular form, still needing to be turned into geometric figures in order to be constructed. Thanks to the new envelope, what is basically a low-tech construction has been turned into high-tech architecture. Solving the ambiguity of completion of such a complex construction supported by comparatively low funds and the use of the simple technology locally available at present didn’t trouble them either.

The starting idea was to envelop the building in Corten steel – in red earth colour; but in the end they decided to make it completely white. Intensely white to the same extent is the primary colour of the interior. The probability is we shall come closer to the real reason for the choice of colour not by associating it with another modernist premise but recognizing instead that the architect and the designer simply saw white as the colour of the right effect. One of the positive effects of the white interior is that it serves well as a background for the lighting devices in the display area and the salesroom of the building. It makes different colours,

shapes and materials stand out into the foreground. The white surface also works well for the lighting effects demonstrations on the first floor, designed for lectures and illumination presentations. Here, the white walls serve as a large projection screen. The laboratory whiteness in this building makes you feel you have entered a space used for scientific research, which would in this case be the lighting. Considering how seriously the designers and engineers of this company take the task of working with illumination, dressing them in white coats and giving them white gloves to wear would quite fit the picture. A showroom used for presentations of lighting devices is in the basement, a studio for designing the illumination is on the ground floor, while a lecture hall for studying the lighting effects is on the first floor. Owing to its pure whiteness, the interior indeed resembles a laboratory for the complex programme of nurturing the culture of illumination.

A positive effect of the whiteness is also shown when viewing the building from the outside, from afar. Seen from the coast, it resembles a large, white crystal which catches the eye immediately, being surrounded by colourful pastel architecture; at the same time, it resembles southern Mediterranean architecture or a gigantic light (wrapped in a semi-transparent white fabric) as a Nordic designer would have designed it. Such a double standard (as well as the duality of associations) surely also contributes to the building's extravagance. It stands out from its surroundings – at day due to its form and completely white surface and at night because of the multicolour lights projected onto it – it really represents a recognizable object in space, a landmark. What was still recently just one part of Pula has now been turned into a very special area.

The nearby buildings, together with the ex-army barracks by the sea and many other parts of the city have stayed the same for years and thus make you wonder how the architect Rusan and designer Skira managed to realize the project. Most would restrain from taking up such an ambitious project; everybody would claim in advance projects like that wouldn't pass here, Pula is a place where it is impossible to do anything, technology is underdeveloped in this country, the lack of money is another problem, people wouldn't like it, the legislation is over restrictive, it would be impossible to get the construction permit issued. As persistently as the majority repeats that mantra of impossibility, Rusan and Skira nourish another principle, characteristic of both of them and which made Bob Kennedy famous: "So you're saying it's impossible to do? We'll do it then." Or as both of them usually reply to long explanations about how things are impossible to do, too complicated, unfeasible: "Not to worry, it can be done." Still recently Pula looked like a place lost in time, inevitably to stay

POSLOVNA GRAĐEVINA LUMENART
OFFICE BUILDING LUMENART
Veruda 60 b, Pula, Hrvatska/Croatia
investitor / client Lumenart d.o.o.
autor arhitekture / architectural author Andrija Rusan
arhitektonski ured / architectural office Rusan
arhitektura
autor interijera / interior designer Dean Skira
autorska suradnja / collaborators Marijan Mirković,
Ljerka Kabelka
projekt / project 2005.
realizacija / completion 2006.
površina / surface area parcela 1.120 m², netto tlocrtna
površina 665 m², bruto 745 m² / site area 1120 sqm,
net floor area 665 sqm, gross 745 sqm
cijena izgradnje / building cost 1,125 mil. €

nešto nemoguće, komplicirano, neizvedivo: “Ne brini, može se napraviti”. Još nedavno je Pula izgledala kao mjesto koje je zastalo u vremenu, pa će, hoćeš-nećeš, sve tako zauvijek i ostati. No ova kuća svjetlosti je dokaz da problem ne leži ni u mjestu, ni u (nemogućim) okolnostima, već u subjektivnom faktoru. Srećom imamo Rusane i Skire, koji dokazuju kako postojeće ni danas nije posljednji horizont mogućega.

the same forever. However, this house of light proves the problem is neither the place, nor the (impossible) conditions, but is of subjective nature. Luckily, we have Rusans and Skiras who prove the present state isn't the last horizon of possibility, even today.

